

Evaluatie cameratoezicht Maria Danneels erf

Paul van Egmond

RAPPORT

Evaluatie cameratoezicht Maria Danneels erf

Paul van Egmond

Amsterdam, 23 januari 2014

Paul van Egmond
Adviseur Openbare Orde en Veiligheid
pvanegmond@dsp-groep.nl
M 06 1611 0884

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Onderzoeksopzet	4
1.2	Aanleiding cameratoezicht	5
1.3	Doelen	5
1.4	Andere maatregelen	5
1.5	Het cameraproject	6
2	Ontwikkeling objectieve veiligheid	8
2.1	Politiedijfers	8
2.2	Slachtofferschap	9
2.3	Oordeel gemeente, politie en ondernemers	10
3	Ontwikkeling subjectieve veiligheid	11
4	Opinies over cameratoezicht	13
5	Output cameratoezicht	14
5.1	De opgenomen beelden	14
5.2	Conclusie	14
6	Conclusies en aanbevelingen	16
6.1	Behalen van de doelen	16
6.2	Conclusie	17
6.3	Aanbevelingen	17
Bijlagen		
Bijlage 1	Onderzoeksverantwoording enquête	19
Bijlage 2	Geïnterviewde personen	21
Bijlage 3	Tabellen Maria Danneels erf	22
Bijlage 4	Tabellen De Wingerd	27

1 Inleiding

Op 1 maart 2012 is op het Maria Danneels erf in Capelle aan den IJssel cameratoezicht van start gegaan, in principe voor de duur van twee jaar. De gemeente wil het project evalueren zodat voor 1 maart 2014 een weloverwogen besluit genomen kan worden over eventuele continuering of beëindiging. Onderzoeks- en adviesbureau DSP-groep is gevraagd deze evaluatie uit te voeren.

1.1 Onderzoekopzet

Onderzoeksvragen

Deze evaluatie gaat in op de volgende vragen:

Wat zijn de effecten op de subjectieve veiligheid van bewoners, bezoekers en ondernemers?

Wat zijn de effecten op de objectieve veiligheid van bewoners, bezoekers en ondernemers?

Is het aantal overvallen verminderd?

Lijkt de kans op overvallen verkleind?

Wat is de waarde van cameratoezicht voor opsporing en vervolging?

Wat zijn de ervaringen van professionals?

Wat zijn de ervaringen van bewoners, bezoekers en ondernemers?

Welke knelpunten zijn er en hoe kan het cameratoezicht beter?

Moet het cameraproject voortgezet of beëindigd worden?

Informatiebronnen

Met een proces- en effectevaluatie zullen we deze onderzoeksvragen beantwoorden. Hieronder staat welke informatiebronnen voor elk van beide onderdelen zullen worden geraadpleegd.

Procesevaluatie <i>Hoe werkt het?</i>	Effectevaluatie <i>Werkt het?</i>
Interviews professionals <ul style="list-style-type: none">• Politie• Projecteigenaar (gemeente)• Openbaar Ministerie	Interviews professionals <ul style="list-style-type: none">• Politie• Projecteigenaar (gemeente)• Openbaar Ministerie Enquêtes <p>Bewoners en bezoekers</p> Interviews <p>Ondernemers</p>

Controlegebied

Voorafgaand aan het cameratoezicht is geen 0-meting gehouden in het cameragebied. Daardoor is het noodzakelijk gebruik te maken van een controlegebied om de ontwikkelingen in veiligheid te kunnen vergelijken met een 'benchmark'. In overleg met de gemeente is ervoor gekozen winkelcentrum De Wingerd als controlegebied te nemen. Deze buurt heeft deels dezelfde kenmerken als het Maria Danneels erf: een kleinschalig winkelcentrum met een buurtfunctie met veel bewoning eromheen en een drukke supermarkt.

In beide gebieden zijn tweemaal enquêtes gehouden onder bewoners en bezoekers. In het cameragebied zijn ook tweemaal een aantal ondernemers geënquêteerd. Omdat er geen nulmeting is gehouden kan overigens nooit meer worden achterhaald of er in de eerste twaalf maanden een effect van de camera's op het Maria Danneels erf is uitgegaan. Wel is er in de enquête gevraagd aan de respondenten of ze zich nu veiliger voelen dan een jaar geleden. Dit hebben we zowel in het cameragebied als in het controlegebied gedaan en hierdoor is toch een historisch perspectief mogelijk.

1.2 Aanleiding cameratoezicht

De directe aanleiding voor het cameratoezicht op het Maria Danneels erf waren vier overvallen op ondernemers in de periode van december 2010 tot en met januari 2012. En dat terwijl er slechts negen ondernemers in het gebied zijn gevestigd en andere winkelgebieden in de stad vrijwel niet met overvallen te kampen hadden. Na de laatste overval op 6 januari 2012 op de C1000 aan het Maria Danneels erf, heeft de driehoek in Capelle besloten camera's te plaatsen in het gebied. Naast de overvallen was er sprake van overlast als gevolg van autocriminaliteit en rondhangende jongeren.

1.3 Doelen

In het *Projectplan cameratoezicht Maria Danneels erf* zijn drie doelen van het cameratoezicht genoemd:

- 1 Het handhaven van de openbare orde en veiligheid op de openbare weg, meer specifiek het verminderen van (de kans op) overvallen.
- 2 Verhogen van de veiligheidsbeleving van bewoners en ondernemers.
- 3 Verbetering van de effectiviteit van opsporing en vervolging door politie en justitie. Het beeldmateriaal kan eventueel gebruikt worden als aanvullende informatie bij de processen-verbaal van strafbare feiten die de politie overhandigt aan het OM.

1.4 Andere maatregelen

Cameratoezicht is een onderdeel van een pakket aan maatregelen, de gemeente zet ter bevordering van de veiligheid en leefbaarheid in en rond het Maria Danneels erf naast de camera's de volgende maatregelen in:

- *Actieprogramma Werkgroep Maria Danneels erf en omgeving*
Naar aanleiding van de overval op de bloemist in januari 2011 is er een werkgroep van omwonenden en ondernemers onder leiding van een externe projectleider van start gegaan. Deze werkgroep heeft een actieprogramma opgesteld met zeventien verschillende

maatregelen, gericht op verbeteren van de inrichting (onder andere verlichting, bestrating en vuilnisbakken), het beheer van de buitenruimte en het creëren van meer toezicht via een buurtpreventieteam. Het actieprogramma is op 3 januari 2012 vastgesteld door het college. Het instellen van cameratoezicht is een van de zeventien maatregelen.

- *Toezicht via gemeentelijke handhavers (met BOA-bevoegdheid)*
De gemeente Capelle aan den IJssel beschikt over een aantal gemeentelijke handhavers die op gezette tijden toezicht houden op diverse locaties in de gemeente. De handhavers surveilleren regelmatig op hotspots waaronder het Maria Danneels erf.
- *Aanwijzingsbesluit Alcoholverbod*
Sinds 2003 geldt het verbod om alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben in Schollevaar (Maria Danneels erf en omgeving).

Onderdeel van het Maria Danneels erf

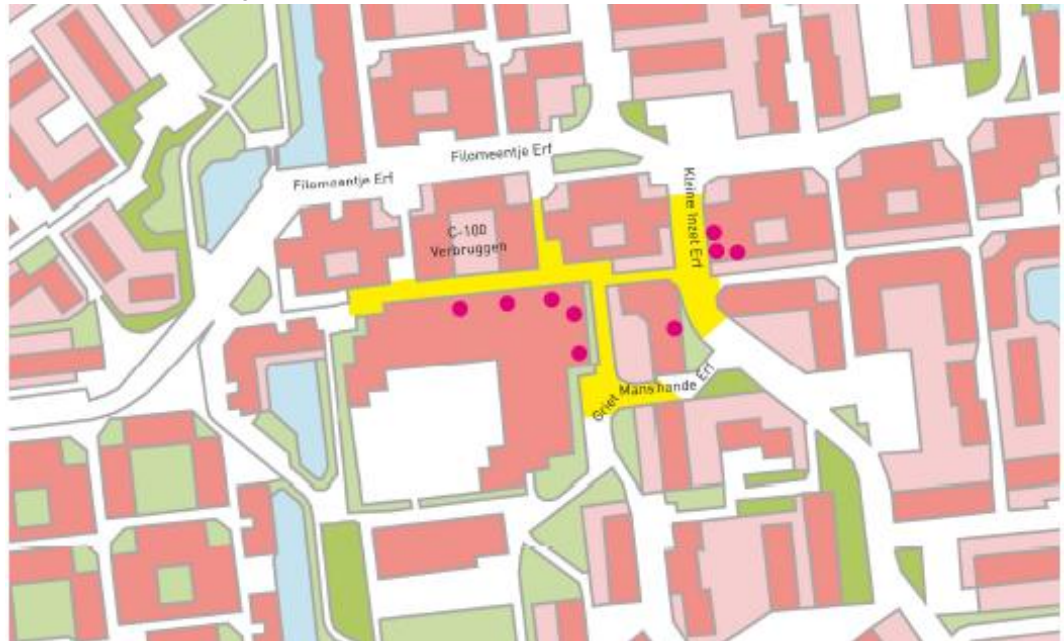
1.5 Het cameraproject

In maart 2012 zijn negen camera's geplaatst in het winkelgebied. Op de kaart is aangegeven welke locaties de camera's bestrijken. De beelden worden alleen opgenomen, er is geen *live* toezicht. De opgenomen beelden worden door het camerasysteem automatisch verwijderd na veertien dagen¹. In die periode is het mogelijk om de beelden terug te zien en eventueel beelden veilig te stellen voor opsporing en vervolging van strafbare feiten. De recorder is gevestigd in een afgesloten ruimte

Noot 1 De wettelijke maximale termijn voor het opslaan van beelden is 28 dagen.

in het wijkcentrum aan het Maria Danneels erf. De sleutel tot deze ruimte is in bezit van de politie. Toegang tot de opgenomen beelden is voorbehouden aan de gemeente en de politie.

Kaart van het cameragebied

2 Ontwikkeling objectieve veiligheid

De ontwikkeling van de objectieve veiligheid bepalen we aan de hand van politiecijfers en het oordeel van politie en gemeente.

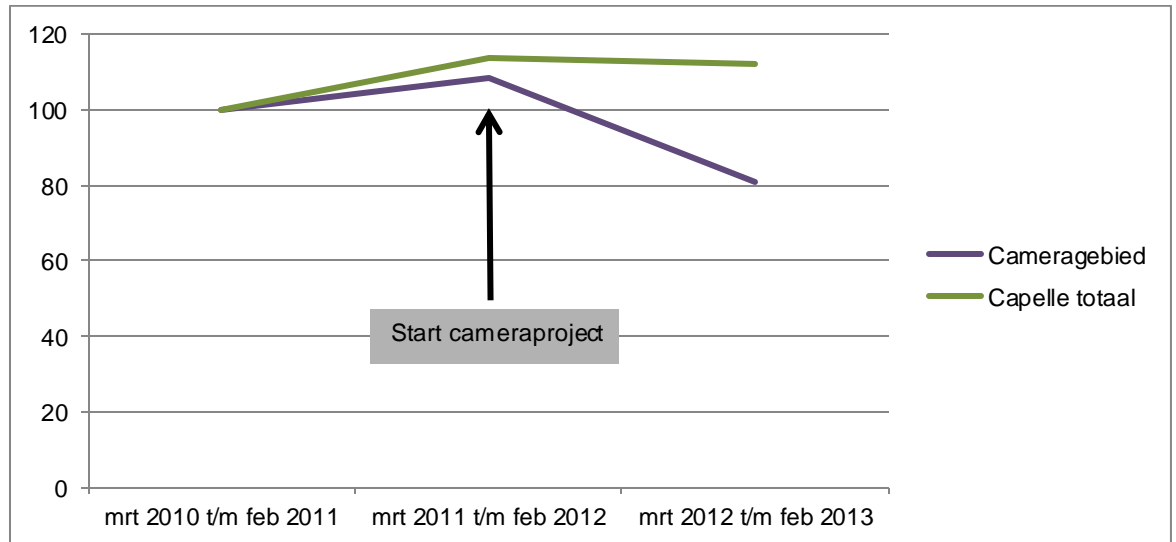
2.1 Politiecijfers

Politiestatistieken kunnen per straat worden opgevraagd, waardoor het mogelijk wordt om alleen het gebied dat 'in beeld' is te onderzoeken. Politiecijfers hebben echter een groot nadeel: ze gaan alleen over incidenten die geregistreerd worden. Politiestatistieken geven dus een onderschatting van de werkelijke criminaliteit en alleen delicten die de moeite waard zijn om te melden of aan te geven worden geregistreerd. Subjectieve problemen zoals overlast en onveiligheidsgevoelens komen nauwelijks voor in politieregistraties. Politiecijfers kunnen dan ook stijgen of dalen zonder dat dit hoeft te betekenen dat de veiligheid verandert: het kán ook een registratie-effect zijn.

Politiecijfers kunnen bijvoorbeeld stijgen na het ophangen van camera's omdat enerzijds mensen eerder aangifte doen omdat ze verwachten dat er beelden zijn die als bewijsmateriaal kunnen dienen en anderzijds omdat de politie meer ziet op straat dankzij de camera's en dus ook meer incidenten registreert. Het is dus de vraag wat deze stijging precies zegt over de daadwerkelijke plaatsvindende criminaliteit.

We hebben politiecijfers (aangiften en incidenten, inclusief meldingen overlast jeugd) opgevraagd voor de twee periodes van 12 maanden voorafgaand aan het cameratoezicht en de periode van 12 maanden erna. Hieruit blijkt dat de criminaliteit in het cameragebied in de twaalf maanden na de invoering van het cameratoezicht is gedaald. Deze daling is sterker dan de daling die we in de cijfers voor de gemeente Capelle aan den IJssel zien. Hierbij moet opgemerkt worden dat de aantallen in het cameragebied erg laag liggen (75 in de laatste 12 maanden) en dat er daarom (en vanwege het mogelijke registratie-effect) geen harde uitspraken aan de hand van de cijfers gedaan kunnen worden.

Figuur 2.1 Aangiften en incidenten in cameragebied en in Capelle aan den IJssel (de cijfers voor maart 2010 t/m februari 2011 zijn hier voor beide gebieden op 100 gezet zodat de ontwikkeling in de cijfers voor beide gebieden in een oogopslag duidelijk is)

Overvallen

De aanleiding voor het cameratoezicht waren de vier overvallen die tussen maart 2011 en februari 2012 plaatsvonden². Na het installeren van de camera's hebben zich geen overvallen meer voorgedaan in het cameragebied.

2.2 Slachtofferschap

Bewoners en bezoekers

Bewoners, bezoekers en ondernemers is bij beide metingen in beide gebieden gevraagd of zij slachtoffer zijn geworden van een delict of van overlast.³ Op het Maria Danneels erf is de overgrote meerderheid van de bewoners (beide metingen minimaal 80 procent) en de bezoekers (rond de 90 procent) nooit slachtoffer geweest. De mensen die wel slachtoffer werden van delicten of overlast gaven aan dat het ging om verbale agressie (grote bek), dreigende sfeer (groepjes jongeren) en lichamelijk geweld (duwen en trekken). In 2012 werd zakkenrollerij twee keer genoemd, in 2013 werd dit niet meer genoemd.

Het slachtofferschap van bewoners en bezoekers in De Wingerd vertoont een opvallende gelijkenis met die op het Maria Danneels erf. Ook hier is bij beide metingen ongeveer 80 procent van de bewoners en 90 procent van de bezoekers nooit slachtoffer geworden.

Ondernemers

Van de zeven ondernemers die deze vraag in 2012 beantwoordden gaven er vier aan ooit een keer

Noot 2 In de twaalf maanden daarvoor vonden 2 overvallen in het gebied plaats.

Noot 3 In bijlagen // en // staat een overzicht van alle resultaten van de enquête.

slachtoffer te zijn geworden van overlast of criminaliteit. Geen van de ondernemers was meerdere keren slachtoffer geweest.

In 2013 gaven drie van de zes ondernemers aan ooit slachtoffer te zijn geweest, bij een ging het om de afgelopen twaalf maanden en dat betrof een winkeldiefstal.

Aangiftebereidheid

Bewoners, bezoekers en ondernemers is gevraagd of zij aangifte hebben gedaan van de ondervonden overlast of criminaliteit. Het slachtofferschap lag bij de drie groepen zo laag dat de uitkomsten over deze vraag niets toevoegen aan het onderzoek.

2.3 Oordeel gemeente, politie en ondernemers

Situatie is rustig

Volgens alle partijen is het op dit moment rustig in het Maria Danneels erf. De jeugd die in het gebied rondhing is grotendeels verdwenen en daarmee is het sporadische dealen ook verleden tijd. Er is nog wel sprake van fietsendiefstal en ook winkeldiefstal komt voor. De overvallen die plaatsvonden voordat de camera's opgehangen werden hebben veel impact gehad op het gebied. De ondernemers zien dat als een belangrijk succes van het cameraproject.

Verplaatsing

Zowel politie, gemeente als ondernemers hebben geen verplaatsingseffecten geconstateerd na de invoering van het cameratoezicht op het Maria Danneels erf.

Onderdeel van het Maria Danneels erf

3 Ontwikkeling subjectieve veiligheid

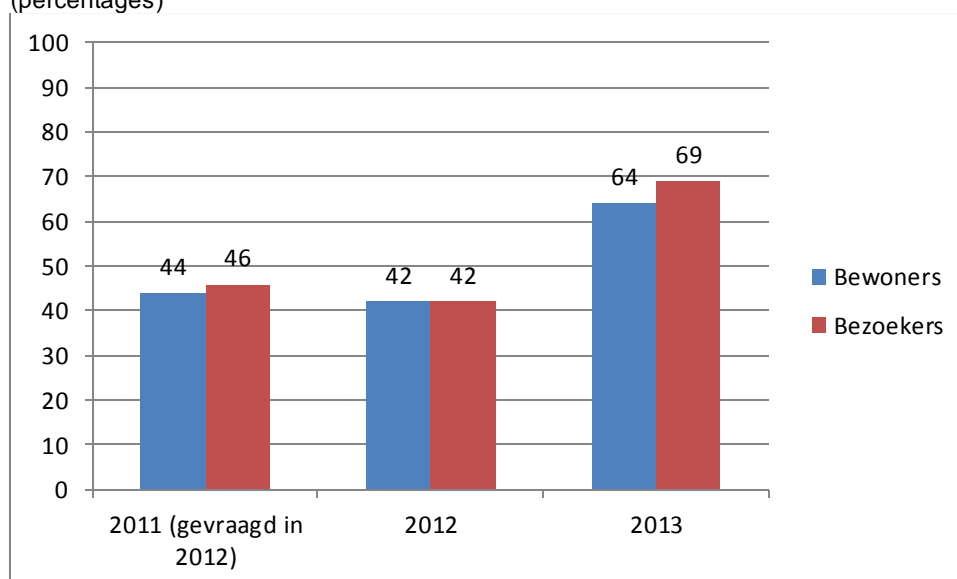
In dit hoofdstuk en het volgende hoofdstuk presenteren we de uitkomsten van de enquêtes die zijn gehouden in het Maria Danneels erf en De Wingerd onder bewoners, bezoekers en ondernemers. In bijlagen 3 en 4 zijn alle uitkomsten van deze enquêtes uitgewerkt.

Bewoners/bezoekers

Bewoners, bezoekers en ondernemers is gevraagd naar hoe vaak zij zich onveilig voelen in het gebied.

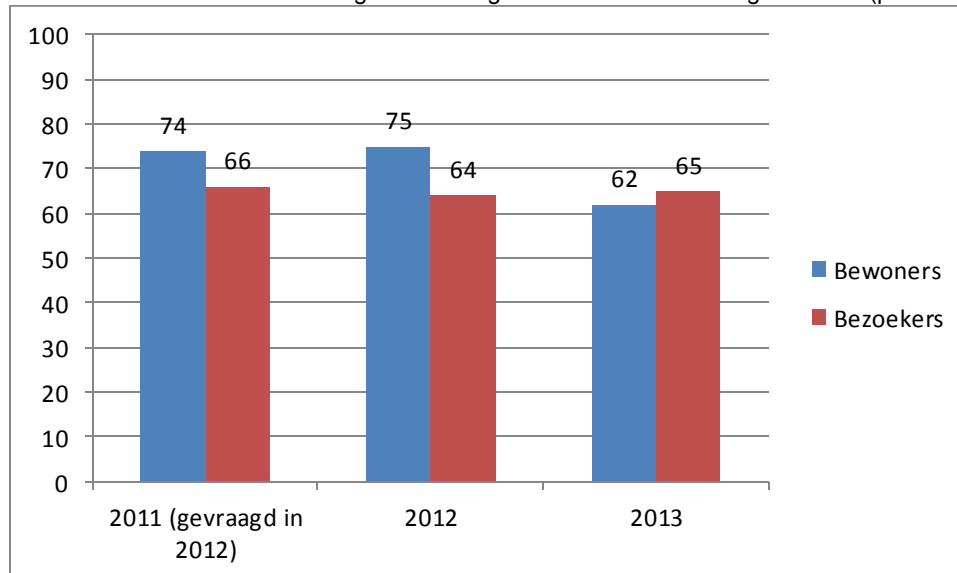
Het merendeel van zowel de bewoners als de bezoekers geeft in 2013 aan dat zich 'nooit' onveilig te voelen op het Maria Danneels erf (respectievelijk 64 en 69 procent). Het veiligheidsgevoel is daarmee toegenomen ten opzicht van 2012 (42 procent voor beide groepen). In 2012 is ook gevraagd hoe vaak men zich 'een jaar geleden' onveilig voelde in het gebied. In de beantwoording van deze vraag is nauwelijks verschil met 2012.

Figuur 3.1 Bewoners en bezoekers Maria Danneels erf die aangaven zich 'nooit' onveilig te voelen (percentages)

Ter vergelijking: in De Wingerd deed zich juist een kleine daling voor in 2013: minder bewoners voelden zich in 2013 'nooit' onveilig in dat gebied dan in 2012.

Figuur 3.2 Bewoners en bezoekers De Wingerd die aangaven zich 'nooit' onveilig te voelen (percentages)

Uit de data blijkt dat bewoners en bezoekers zich ruim een half jaar na de plaatsing van de camera's niet veiliger voelen dan ervoor. Anderhalf jaar na de plaatsing van de camera's voelt men zich echter wel veiliger dan voor de plaatsing van de camera's.

Eenzelfde ontwikkeling deed zich niet voor in het referentiegebied. Daardoor is het mogelijk dat de ontwikkeling te maken heeft met de camera's. Een voorwaarde voor een mogelijke bijdrage van de camera's is wel dat men weet dat er cameratoezicht is. Dat hebben we ook onderzocht: de meeste mensen waren in 2012 (73 procent over beide groepen) en 2013 (88 procent) op de hoogte van de camera's.

Ondernemers

De ondernemers die wij spraken gaven zich gemiddeld door de jaren heen veiliger te voelen in het gebied.

Uit onderzoek blijkt dat het veiligheidsgevoel van mensen afhangt van een veelvoud aan factoren. Op het Maria Danneels erf is het mogelijk dat de camera's een – weliswaar vertraagd - positief effect hebben gehad op de veiligheidsbeleving.

4 Opinions over cameratoezicht

In de enquête is een aantal opinies gepeild onder de drie groepen. Die geven we in dit hoofdstuk weer.

Houding ten opzichte van cameratoezicht

De overgrote meerderheid van de bewoners en bezoekers staat zeer positief ten opzichte van cameratoezicht: gemiddeld 85 procent in 2012 en 96 procent in 2013. Ook alle ondernemers zijn positief. In de Wingerd ligt dat anders: in 2012 gemiddeld 31 procent en in 2013 81 procent.

Stellingen cameratoezicht - bewoners/bezoekers

Bewoners en bezoekers beantwoorden een aantal stellingen over cameratoezicht. Hieruit blijkt dat men op het Maria Danneels erf bij de tweede meting positiever dacht over de werking van cameratoezicht dan tijdens de eerste meting.

Tabel 4.1 Stellingen over cameratoezicht (bewoners en bezoekers Maria Danneels erf, in percentages)

	(zeer) oneens		neutraal		(zeer) eens	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Cameratoezicht is een aantasting van de privacy	70	76	10	9	20	15
Ik voel me veiliger omdat er camera's hangen	20	25	27	15	53	61
Cameratoezicht leidt tot minder criminaliteit	37	11	21	22	41	67
Cameratoezicht verplaatst de problemen	23	15	17	22	60	63
Ik heb liever meer politie dan camera's	10	26	11	32	79	43

Opvallend is dat bewoners en bezoekers van De Wingerd tijdens de tweede meting juist iets negatiever denken over cameratoezicht.

Tabel 4.2 Stellingen over cameratoezicht (bewoners en bezoekers De Wingerd, in percentages)

	(zeer) oneens		neutraal		(zeer) eens	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Cameratoezicht is een aantasting van de privacy	81	53	9	18	10	24
Ik voel me veiliger omdat er camera's hangen	7	22	14	30	79	48
Cameratoezicht leidt tot minder criminaliteit	8	22	18	16	75	62
Cameratoezicht verplaatst de problemen	32	15	22	24	46	61
Ik heb liever meer politie dan camera's	22	23	35	30	42	47

Stellingen cameratoezicht - ondernemers

Ondernemers ervaren over het algemeen geen aantasting van hun privacy, ze voelen zich veilig door de camera's, ze denken dat het cameratoezicht leidt tot minder criminaliteit en dat de problemen zich verplaatsen. De meeste ondernemers hebben geen voorkeur voor meer politie of meer camera's.

5 Output cameratoezicht

In dit hoofdstuk gaat het over de werkwijze achter de (beeld)schermen. De output van een cameraproject valt uiteen in wat het live toezicht heeft opgeleverd en wat het nut is geweest van de opgenomen beelden voor opsporingsdoeleinden. Deze output geeft inzicht in de mate waarin de camera's verschil hebben kunnen maken.

De camera's van het Maria Danneels erf worden niet live uitgekeken. Hierover is aan het begin van het project gecommuniceerd, maar volgens de buurtagent is niet iedereen hiervan op de hoogte. De output van het project bestaat uit hetgeen de opgenomen beelden hebben bijgedragen aan opsporing en vervolging.

5.1 De opgenomen beelden

Kwaliteit

De kwaliteit van de opgenomen beelden is volgens de gemeente en de politie overdag prima. 's Nachts of met slecht weer zijn de beelden minder goed, maar is nog wel herkenning mogelijk.

Gebruik

Van het gebruik van de opgenomen beelden is geen registratie bijgehouden, maar volgens de politie zijn deze in totaal 'een keer of tien' gebruikt. Hierbij ging het om de volgende incidenten:

- *5x fietsendiefstal*
Hiervan was aangifte gedaan en daarna zijn de beelden teruggekeken. Aan de hand van de beelden is een dader aangehouden die twee keer een fiets had gestolen.
- *1x aanrijding*
Na een aanrijding van een kind door een auto in het gebied zijn de beelden bekeken om te kijken of de auto in beeld was maar dat bleek niet zo te zijn.
- *4x auto-inbraak*
Vier keer zijn de beelden bekeken om te kijken of er daders van auto-inbraken na hun daad door het cameragebied vluchtten. Dit heeft geen resultaat opgeleverd.
- *1x babbeltruc*
Een portemonnee van een oudere man was op straat gestolen na een 'babbeltruc'. Het incident was vastgelegd door een camera en de politie verspreidde de beelden van de daders over een aantal corpsen waarna deze herkend werden in Zeeland en Dordrecht. Het is onduidelijk of de beelden een rol hebben gespeeld in een eventuele rechtsgang.

5.2 Conclusie

Er is geen live toezicht geweest. Het gebruik van beelden achteraf heeft iets opgeleverd: na ongeveer 10 keer terugkijken (gedurende 21 maanden) hebben de beelden in twee gevallen een bijdrage geleverd aan het opsporen van daders. De output van het cameraproject is dus zeer gering.

De conclusie is dat het cameratoezicht, als het een effect heeft gehad, voornamelijk een preventieve functie gehad kan hebben: de aanwezigheid van de camera's kan mogelijke daders afschrikken hebben.

Voor het behalen van een preventief effect is communicatie over het cameratoezicht van groot belang. Voorafgaand heeft de gemeente via lokale media gecommuniceerd over het cameraproject. Over de successen die zijn geboekt met het gebruik van de beelden voor opsporing is verder niet gecommuniceerd. Hierdoor zijn de camera's niet verder 'geladen' met betekenis. Als mensen in de krant lezen dat het werkt of als ze het horen van een politieman of gemeentereiniger, gaan ze het geloven. Maar dat is hier niet gebeurd (net als op veel andere plekken). Dat er met de opgeslagen beelden weinig successen zijn geboekt zorgt er dus ook voor dat het preventieve effect niet optimaal geweest is.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Behalen van de doelen

In deze paragraaf kijken we naar het behalen van de drie doelen die gesteld zijn voor het cameraproject. Een opmerking vooraf: de doelen zijn niet SMART en daardoor is niet hard te zeggen of de doelen behaald zijn of niet.

Het handhaven van de openbare orde en veiligheid op de openbare weg, meer specifiek het verminderen van (de kans op) overvallen.

We constateren dat er sinds het ophangen van de camera's geen overvallen meer zijn geweest en dat de camera's een preventie-effect kunnen hebben gehad. We kunnen het feit dat er geen overvallen meer zijn geweest niet direct toeschrijven aan het cameratoezicht. Er zijn vele andere mogelijke verklaringen, bijvoorbeeld het effect van andere maatregelen in het gebied.

→ Het is onduidelijk of dit doel van het cameraproject behaald is.

Verhogen van de veiligheidsbeleving van bewoners en ondernemers.

Bewoners en ondernemers geven aan dat zij zich in 2013 veiliger voelden dan in 2012 en 'een jaar voor 2012'. De veiligheidsbeleving is, twintig maanden na het plaatsen van de camera's, verhoogd. In het referentiegebied De Wingerd zien we een tegengestelde ontwikkeling. Bijzonder is wel dat het effect op het Maria Danneels erf bij de eerste meting na acht maanden niet werd geconstateerd. Alleen het ophangen van de camera's heeft dus niet voor een verhoogd veiligheidsgevoel gezorgd. Ook telt hier mee dat een meerderheid van de bewoners, bezoekers en ondernemers aangeeft zich veiliger te voelen door de aanwezigheid van de camera's en dat er de opinie over de werking van cameratoezicht is verbeterd in het Maria Danneels erf, in tegenstelling tot in De Wingerd.

→ Dit doel lijkt behaald.

Verbetering van de effectiviteit van opsporing en vervolging door politie en justitie. Het beeldmateriaal kan eventueel gebruikt worden als aanvullende informatie bij de processen-verbaal van strafbare feiten die de politie overhandigt aan het OM.

De camera's hebben een zeer geringe bijdrage gehad aan opsporing en vervolging. Dat komt doordat er zich nauwelijks incidenten hebben voorgedaan die het gebruik van opgeslagen beelden rechtvaardigen. De beelden hebben twee keer een rol gespeeld in opsporing en vervolging. We kunnen hierdoor slechts spreken van een zeer geringe verbetering van de effectiviteit van opsporing en vervolging door de camera's

→ Dit doel is in geringe mate behaald.

6.2 Conclusie

Een gemeentelijk cameraproject in het kader van het handhaven van de openbare orde en veiligheid (onder gemeentewet artikel 151c) zonder live toezicht is in Nederland uitzonderlijk. Een belangrijke werking van cameratoezicht (pro-actief ingrijpen aan de hand van het live uitkijken van de beelden) is hierdoor niet mogelijk. Twee andere manieren waarop cameratoezicht een effect kan hebben blijven over: preventie en repressie.

Het preventief effect van het cameraproject is niet exact te meten. Wel is duidelijk dat er niet alles aan is gedaan dit effect te optimaliseren. Onder het preventieve effect wordt ook het effect van camera's op veiligheidsgevoelens geschaard. Uit dit onderzoek blijkt dat na de plaatsing van de camera's de veiligheidsgevoelens in het gebied verbeterd zijn. Hoewel dit alleen in samenhang met andere maatregelen in het gebied gezien kan worden is dit een mooi resultaat.

Ook het repressief effect is niet exact te meten omdat niet bijgehouden wordt welke rol de camerabeelden spelen in opsporing en vervolging. Wel blijkt dat dit effect gering is omdat er in twintig maanden tijd slechts twee keer sprake was van bruikbare beelden voor opsporing.

Wij concluderen dat de camera's geen 'levend' of 'dynamisch' instrument in de strijd tegen criminaliteit en overlast zijn geweest, maar eerder een stille getuige van iets wat er niet was. Deze stille getuige lijkt wel een bijdrage te hebben geleverd aan een belangrijk doel van het cameraproject: het verhogen van het veiligheidsgevoel.

6.3 Aanbevelingen

Vergroten preventief effect

Ga actief aan de slag met het vergroten van het preventieve effect van de camera's door blijvend te communiceren over de camera's en de successen die ermee geboekt worden. Deze evaluatie kan bieden hier een goede eerste aanleiding voor. Hiermee wordt voorkomen dat de camera's hun boodschap verliezen en als 'vanzelfsprekend behang' worden gezien. Dat gevaar is met dit project groter dan bij andere projecten waar wel live toezicht is: daar kan bij elke actie naar aanleiding van dit toezicht op de camera's gewezen worden. Ook is het een optie een camera te verplaatsen en daar veel aandacht aan te besteden.

Verbreden inzet camera's

Onderzoek of de beelden ook gebruikt kunnen worden om leefbaarheidsvertredingen aan te pakken. Veel gemeenten verbreden het effect van camera's door deze ook in te gebruiken op zaken als het verkeerd aanbieden van afval.

Bijlagen

Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording enquête

Meting 1 (december 2012)

Aantal respondenten

Op verschillende dagen en momenten op de dag zijn in het cameragebied van het Maria Danneels erf en rond het winkelcentrum in De Wingerd (het referentiegebied) willekeurige voorbijgangers gevraagd om mee te doen aan dit onderzoek. Dit veldwerk is uitgevoerd door O+S Amsterdam. In totaal zijn 199 mensen geënquêteerd, 100 op het Maria Danneels erf en 99 in De Wingerd. Hieronder worden enkele kenmerken van de respondenten weergegeven: geslacht, leeftijd en woonplaats.

Op het Maria Danneels erf zijn negen ondernemers gevestigd, acht van hen zijn geënquêteerd door een onderzoeker van DSP-groep en de hand van dezelfde vragenlijst als die van bewoners en bezoekers.

Geslacht bewoners/bezoekers

Maria Danneels erf (n=100)

- 41 mannen
- 59 vrouwen

De Wingerd (n=99)

- 42 mannen
- 57 vrouwen

Leeftijd bewoners/bezoekers

Maria Danneels erf

- 34: tot 35 jaar
- 34: 35 tot 50 jaar
- 18: 50 tot 60 jaar
- 14: 60 jaar en ouder

De Wingerd

- 41: tot 35 jaar
- 21: 35 tot 50 jaar
- 10: 50 tot 60 jaar
- 25: 60 jaar en ouder

Bewoners/bezoekers

Maria Danneels erf: 41 bewoners/59 bezoekers

De Wingerd: 44 bewoners/55 bezoekers

Meting 2 (december 2013)

Aantal respondenten

In december 2013 is dezelfde onderzoeksmethode toegepast als in december 2012. Bij een bezoek aan het winkelcentrum zijn zes ondernemers geïnterviewd.

Geslacht bewoners/bezoekers

Maria Danneels erf (n=101)

- 26 mannen
- 75 vrouwen

De Wingerd (n=99)

- 32 mannen
- 67 vrouwen

Leeftijd bewoners/bezoekers

Maria Danneels erf

- 23: tot 35 jaar
- 20: 35 tot 50 jaar
- 27: 50 tot 60 jaar
- 30: 60 jaar en ouder

De Wingerd

- 21: tot 35 jaar
- 22: 35 tot 50 jaar
- 13: 50 tot 60 jaar
- 33: 60 jaar en ouder

Bewoners/bezoekers

Maria Danneels erf: 50 bewoners/51 bezoekers

De Wingerd: 50 bewoners/49 bezoekers

Bijlage 2 Geïnterviewde personen

Gemeente Capelle aan den IJssel

René van Goor

Senior beleidsmedewerker Veiligheid

Wout Nieuwenhuizen

Senior beleidsmedewerker Veiligheid

Politie Eenheid Rotterdam

Gert Jan de Jonge

Wijkagent Capelle Schollevaar-west

Openbaar Ministerie

Matthijs Janssen

Stafmedewerker parket

Bijlage 3 Tabellen Maria Danneels erf

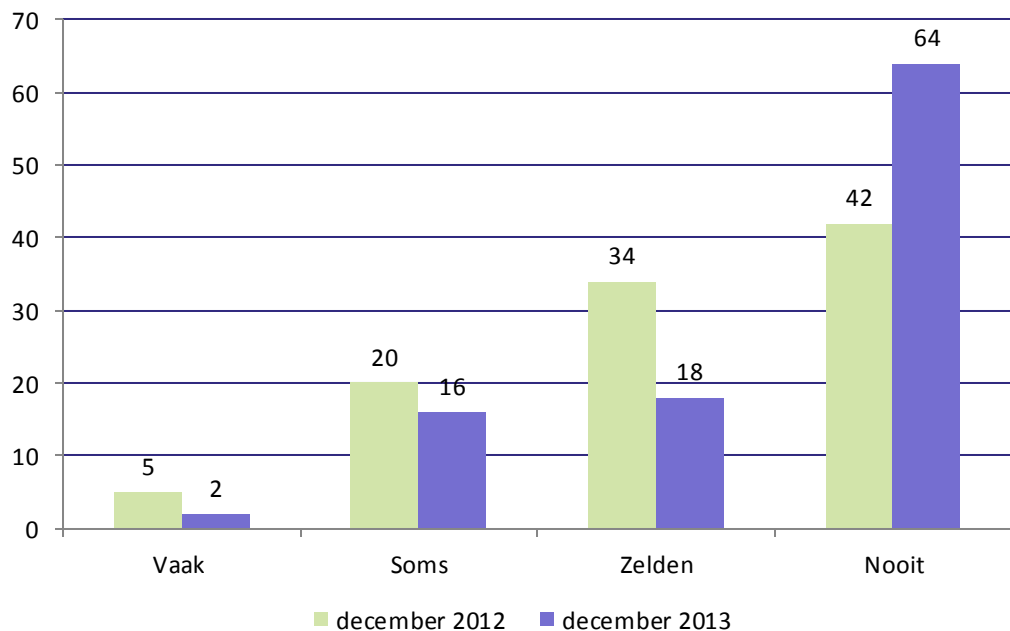
Aantal respondenten

- Meting 1 (december 2012): 40 bewoners, 59 bezoekers
- Meting 2 (december 2013): 50 bewoners, 51 bezoekers

Hoe vaak voelt u zich onveilig in dit gebied?

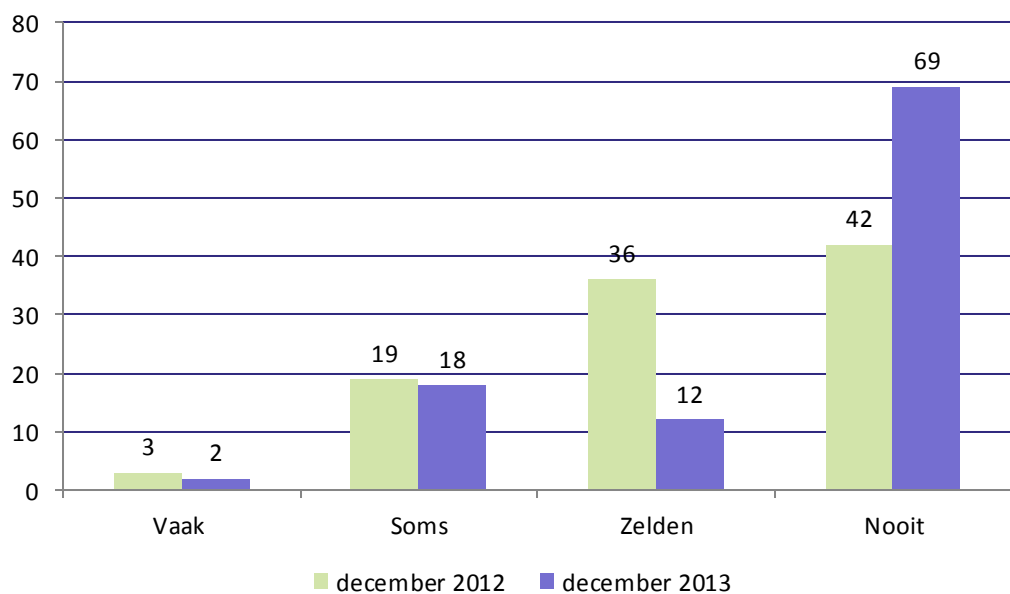
Figuur B3.1

Bewoners

Figuur B3.2

Bezoekers

Ondernemers

'een jaar geleden': Drie ondernemers voelden zich 'vaak', twee 'soms' en een 'zelden' onveilig.

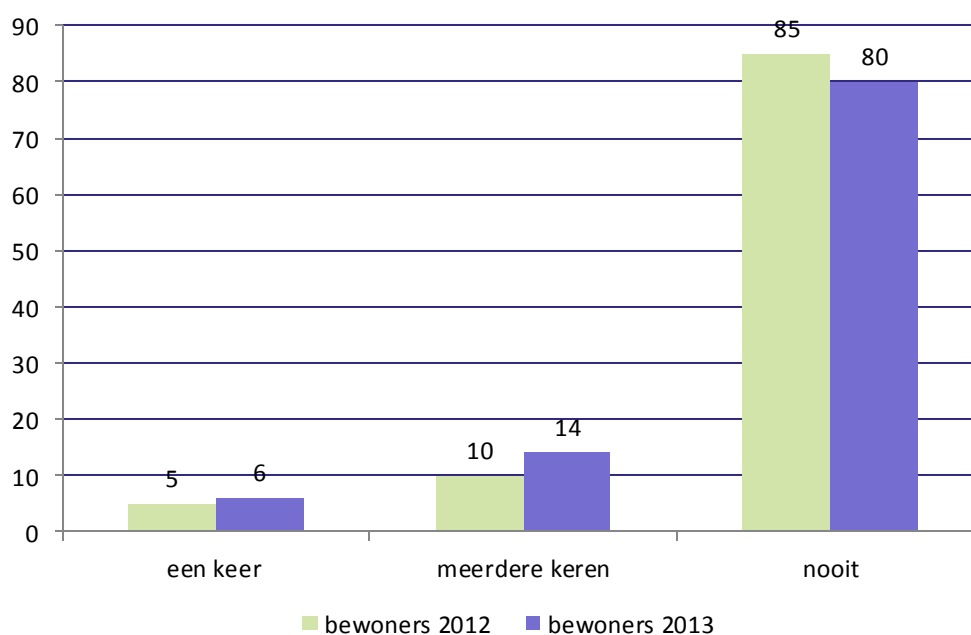
2012: Vijf ondernemers voelden zich 'soms' onveilig, een 'zelden' en twee 'nooit'.

2013: Een ondernemer voelde zich 'zelden' onveilig en vijf 'nooit'.

Het kan gebeuren dat er in dit gebied delicten worden gepleegd en overlast wordt veroorzaakt. Bent u daar zelf wleens slachtoffer van geworden?

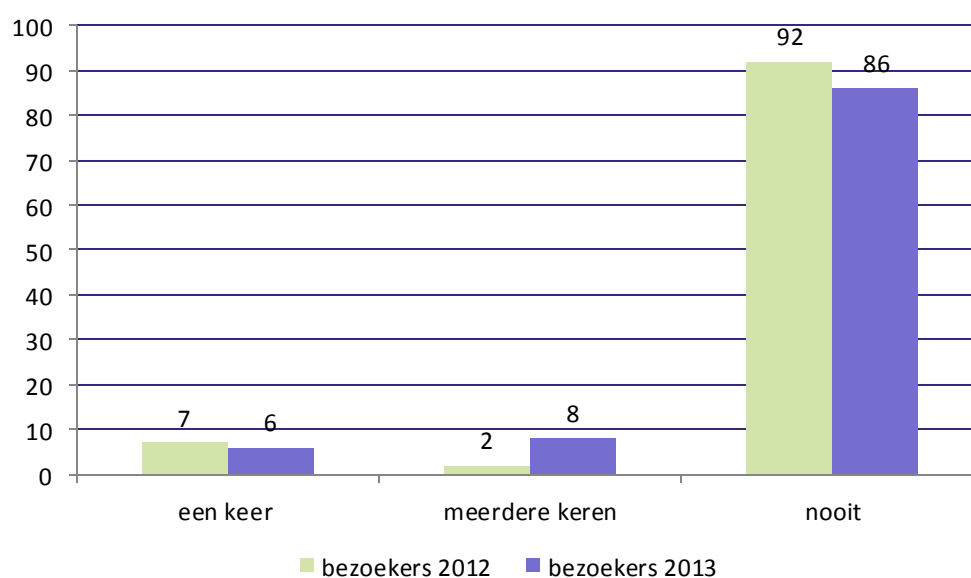
Figuur B3.3

Bewoners:

Figuur B3.4

Bezoekers:

Ondernemers

2012: Van de zeven ondernemers die deze vraag beantwoordden gaven er drie aan nooit slachtoffer te zijn geworden van overlast of criminaliteit en vier gaven aan dat dit een keer was gebeurd. Geen van de ondernemers was meerdere keren slachtoffer geweest.

2013: Van de zes ondernemers gaven er drie aan eenmalig slachtoffer geweest te zijn en drie nooit.

Waar bent u slachtoffer van geworden?

Meest genoemd in 2012

- Verbale agressie (grote bek) – 3 keer genoemd
- Dreigende sfeer (groepjes jongeren) - 2 keer genoemd
- Zakkenrollerij - 2 keer genoemd
- Lichamelijk geweld (duwen en trekken) - 2 keer genoemd

Meest genoemd in 2013

- Verbale agressie (grote bek) - 2 keer genoemd
- Dreigende sfeer (groepjes jongeren) - 2 keer genoemd
- Lichamelijk geweld (duwen en trekken) - 2 keer genoemd

Aangifte

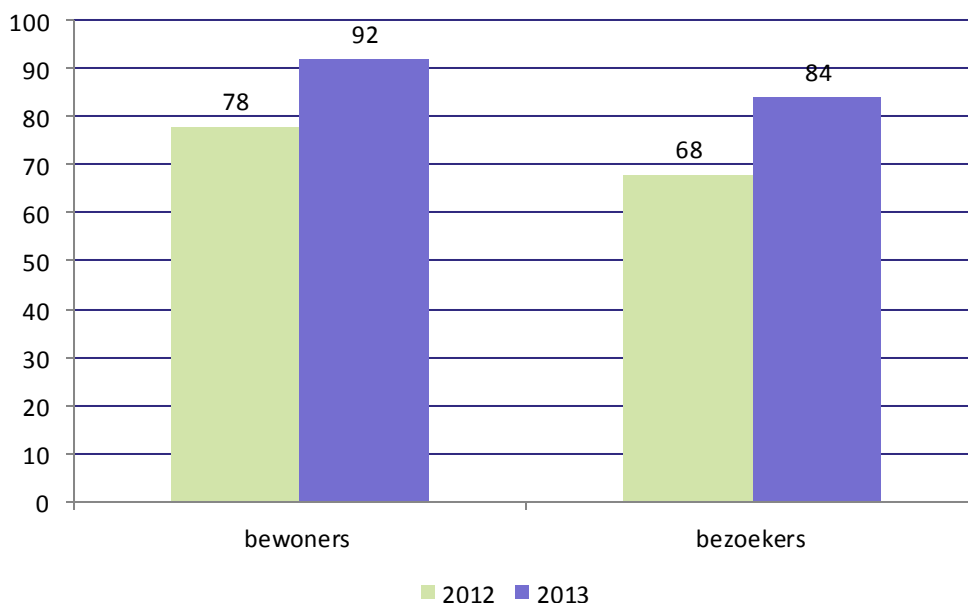
Heeft u hiervan aangifte gedaan?

2012: Drie van de vijf bewoners, een van de twee bezoekers en geen van de vier ondernemers die slachtoffer zijn geworden van criminaliteit of overlast hebben hiervan aangifte gedaan.

2013: Van de twee bewoners, de twee bezoekers en de ene ondernemer heeft niemand aangifte gedaan.

Bekendheid cameratoezicht

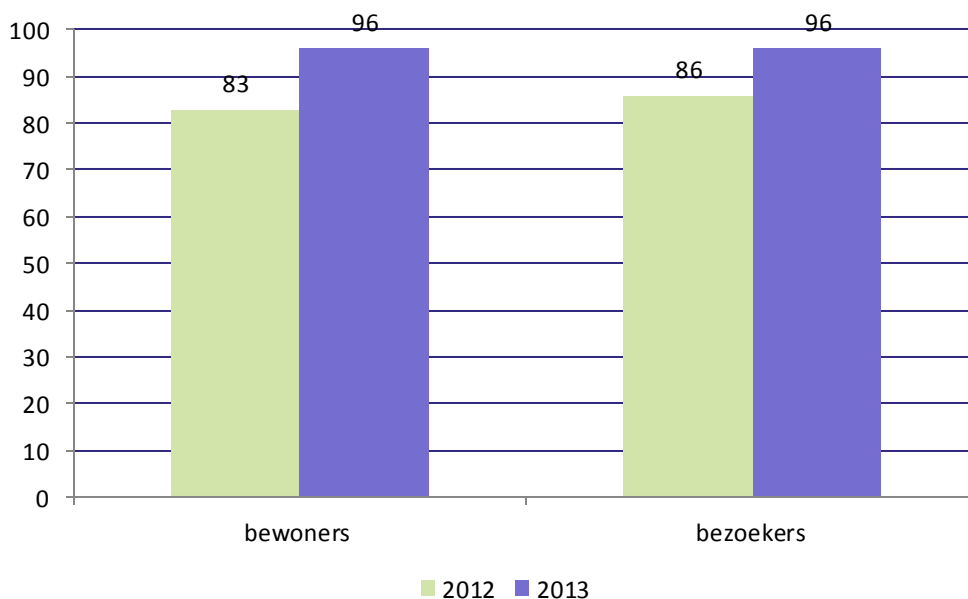
Percentage bewoners en bezoekers dat weet dat er cameratoezicht is.

Alle ondernemers zijn bij beide metingen op de hoogte van het cameratoezicht.

Houding ten opzichte van cameratoezicht

Percentage bewoners en bezoekers dat (zeer) positief staat tegenover cameratoezicht.

Alle ondernemers staan bij beide metingen (zeer) positief ten opzichte van het cameratoezicht.

Stellingen over cameratoezicht (bewoners/bezoekers)

	(zeer) oneens		neutraal		(zeer) eens	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Cameratoezicht is een aantasting van de privacy	70	76	10	9	20	15
Ik voel me veiliger omdat er camera's hangen	20	25	27	15	53	61
Cameratoezicht leidt tot minder criminaliteit	37	11	21	22	41	67
Cameratoezicht verplaatst de problemen	23	15	17	22	60	63
Ik heb liever meer politie dan camera's	10	26	11	32	79	43

Stellingen: ondernemers op het Maria Danneels erf

Cameratoezicht en privacy

2012: Zes van de acht ondernemers vinden cameratoezicht geen aantasting van de privacy en twee ondernemers staan hier neutraal in.

2013: Een van de zes ondernemers vindt cameratoezicht een aantasting van de privacy, de overigen niet.

Cameratoezicht en gevoel van veiligheid

2012: Ondernemers (zeven van de acht) geven aan zich veiliger te voelen door de camera's, een ondernemer is neutraal.

2013: Vijf van de zes ondernemers zegt zich veiliger te voelen door de camera's, een geeft aan dat dit bij haar niet zo werkt.

Cameratoezicht en criminaliteit

2012: Ondernemers refereerden bij deze vraag allemaal aan de overvallen die in het gebied plaatsvonden vóór de plaatsing van de camera's, de meerderheid van hen geeft aan dat het sinds de plaatsing van de camera's rustig is in het gebied.

2013: Alle zes de ondernemers denken dat camera's leiden tot minder criminaliteit.

Cameratoezicht en verplaatsing van problemen

2012: Van de ondernemers denkt de helft dat dit zo werkt, één denkt dat cameratoezicht niet leidt tot verplaatsing en drie ondernemers zijn neutraal.

2013: Drie ondernemers denken dat het zo werkt, de anderen zijn neutraal.

Liever meer politie of meer camera's

2012: Zes van de acht ondernemers hebben hier geen mening over, twee ondernemers zien liever meer camera's dan meer politie.

2013: Vier ondernemers zijn neutraal, een ziet liever meer politie en een ander liever meer camera's.

Andere gewenste maatregelen

Welke maatregel zou u, als u het voor het zeggen heeft, nemen om de veiligheid in dit gebied te vergroten?

Op deze vraag kwamen heel veel verschillende antwoorden. Deze hebben we gecategoriseerd en hier noemen we de meest geopperde categorieën.

2012

Bewoners en bezoekers noemden vaak dat er meer toezicht moet komen, vooral in de vorm van meer politie (zichtbaar) op straat, maar ook buurttoezicht en extra camera's. Verschillende mensen noemden ook het aanpakken van hangplekken (bijvoorbeeld door betere verlichting of een meer open inrichting van de openbare ruimte) en hangjongeren. Daarnaast opperde een aantal mensen dat er beter samengewerkt kan worden en dat er meer gepraat moet worden, bijvoorbeeld met hangjongeren en hun ouders.

Ondernemers op het Maria Danneels erf geven aan dat ze blij zijn met de camera's en andere maatregelen als het verbeteren van de verlichting. Een aantal ondernemers pleit voor zwaardere straffen.

2013

Ook in 2013 wordt meer toezicht veruit het vaakst genoemd, met name door politie en meer camera's. Daarnaast wordt harder straffen, betere verlichting en het opknappen van de openbare ruimte vaak genoemd. Ondernemers zijn ook in 2013 blij met de camera's en met de voorgenomen plannen voor het opknappen van de openbare ruimte.

Bijlage 4 Tabellen De Wingerd

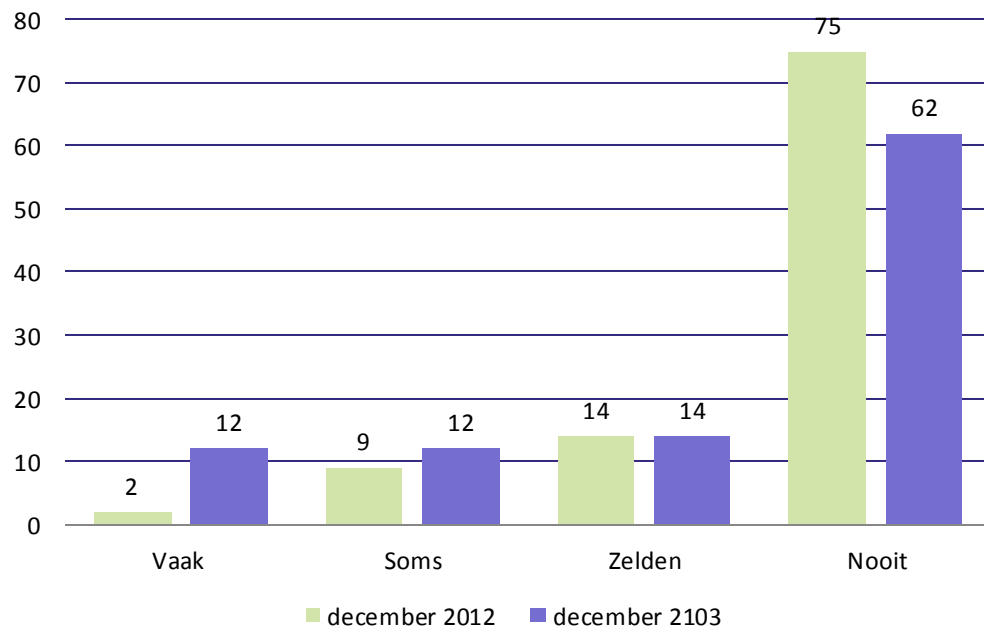
Aantal respondenten

- Meting 1 (december 2012): 44 bewoners, 55 bezoekers
- Meting 2 (december 2013): 50 bewoners, 49 bezoekers

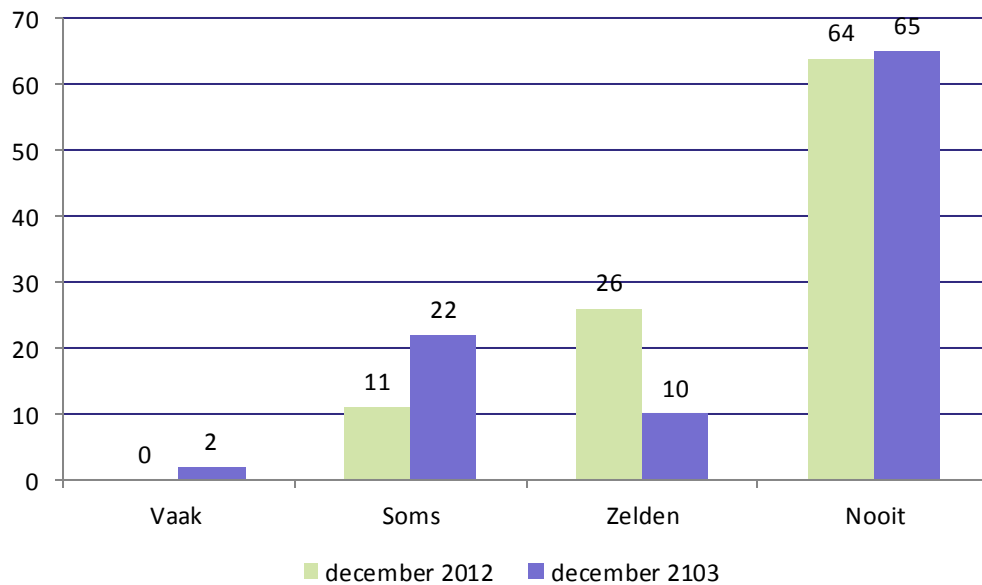
Hoe vaak voelt u zich onveilig in dit gebied?

Figuur B3.1

Bewoners:

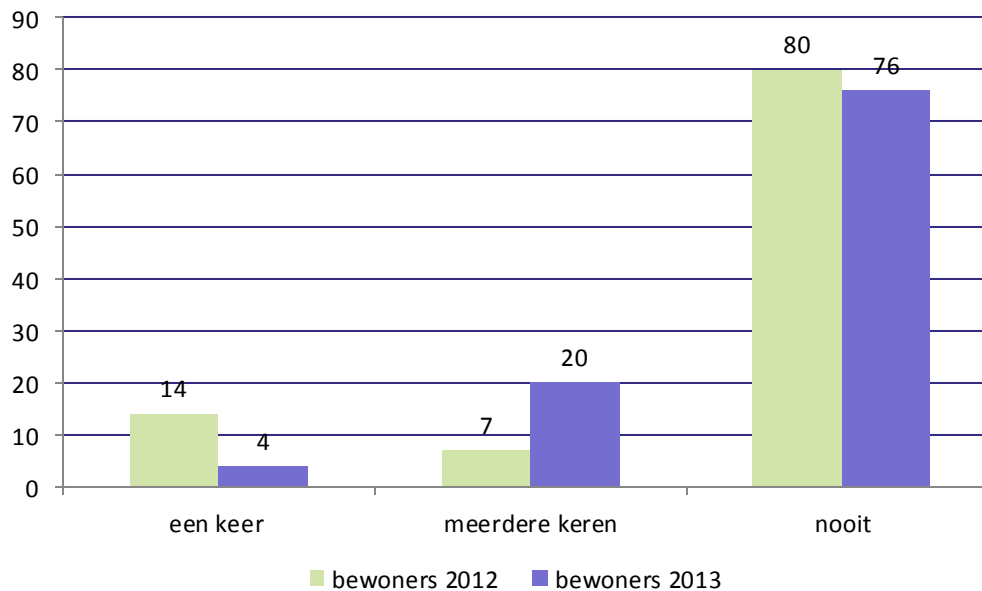

Figuur B3.2 Bezoekers:

Het kan gebeuren dat er in dit gebied delicten worden gepleegd en overlast wordt veroorzaakt. Bent u daar zelf wel eens slachtoffer van geworden?

Figuur B3.3 Bewoners:

Figuur B3.4 Bezoekers:

Waar bent u slachtoffer van geworden?

Meest genoemd in 2012

- Dreigende sfeer (groepjes jongeren) – 4 keer genoemd
- Verbale agressie (grote bek) – 3 keer genoemd

Meest genoemd in 2013

- Dreigende sfeer (groepjes jongeren) – 6 keer genoemd
- Verbale agressie (grote bek) – 3 keer genoemd

Aangifte

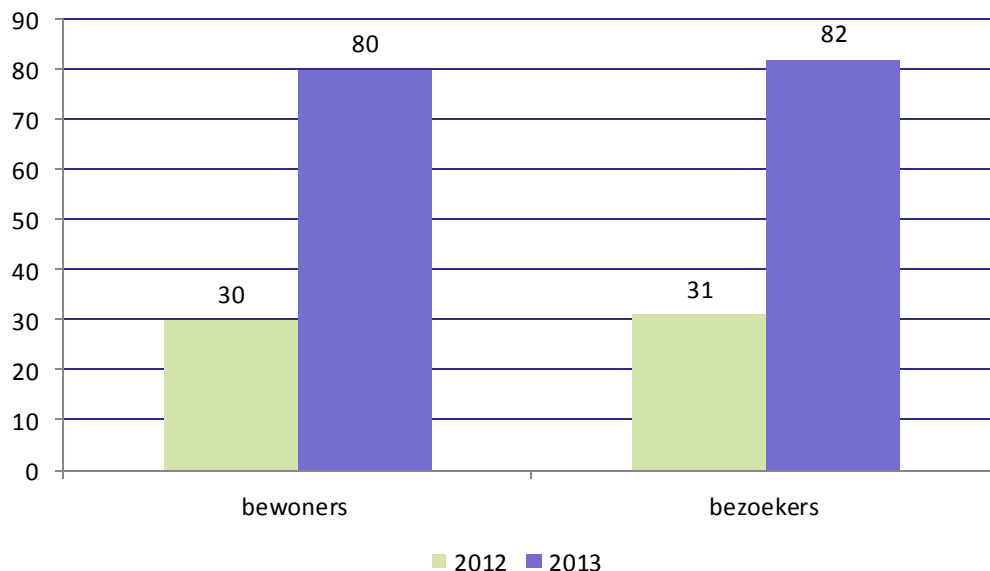
Heeft u hiervan aangifte gedaan?

2012: een van de vijf bewoners en geen van de drie bezoekers die slachtoffer zijn geworden deed aangifte.

2013: een van de zeven bewoners en twee van de drie bezoekers die slachtoffer zijn geworden deed aangifte.

Houding ten opzichte van cameratoezicht

Percentage bewoners en bezoekers dat (zeer) positief staat tegenover cameratoezicht.

Stellingen over cameratoezicht

	(zeer) oneens		neutraal		(zeer) eens	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Cameratoezicht is een aantasting van de privacy	81	53	9	18	10	24
Ik voel me veiliger omdat er camera's hangen	7	22	14	30	79	48
Cameratoezicht leidt tot minder criminaliteit	8	22	18	16	75	62
Cameratoezicht verplaatst de problemen	32	15	22	24	46	61
Ik heb liever meer politie dan camera's	22	23	35	30	42	47

Welke maatregel zou u, als u het voor het zeggen heeft, nemen om de veiligheid in dit gebied te vergroten?

Op deze vraag kwamen heel veel verschillende antwoorden. Deze hebben we gecategoriseerd en hier noemen we de meest geopperde categorieën.

2012

In de Wingerd wordt gepleit voor meer toezicht, met name door politie of door camera's. Er wordt vaak genoemd dat er betere verlichting de veiligheid zou verbeteren. Daarnaast werd genoemd dat jongeren en hun ouders aangesproken dienen te worden en dat er harder gestraft moet worden.

2013

Ook bij de tweede meting wordt met name gepleit voor meer toezicht door politie of camera's en nu ook door buurtpreventie en stadswachten. Daarnaast vindt een aantal mensen dat de hangjeugd aangepakt moet worden en ook nu wordt harder straffen vaak genoemd.

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 374
1013 CR Amsterdam

T +31 (0)20 625 75 37
dsp@dsp-groep.nl
www.dsp-groep.nl

KvK A'dam 33176766

DSP-groep, opgericht in 1984, is een onafhankelijk landelijk bureau voor onderzoek, advies en management, met zestig medewerkers. We werken in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook van maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal en lokaal niveau.

Werkvelden

De werkvelden waarop we de meeste expertise hebben opgebouwd zijn veiligheid, jeugd, sport, kunst en cultuur, onderwijs, openbare ruimte en groen, sociaal beleid, stedelijke vernieuwing, welzijn, wonen en wijkgericht werken.

Dienstverlening

We ondersteunen onze opdrachtgevers bij complexe vraagstukken. We kunnen onderzoek doen, een registratiesysteem of monitor ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of tijdelijk het management voeren. DSP-groep geeft ook trainingen, workshops en lezingen.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.